

Polská národnostní menšina

K polské národnosti se v ČR podle posledního sčítání lidu v roce 2011 přihlásilo 39 096 osob. Většina z nich, asi 80 % žije na území Těšínského Slezska, větší počet také v Praze. Kromě toho žije v ČR cca 20 000 občanů Polské republiky. Podle vlastního odhadu, do něhož jsou započítáni i polští občané trvale žijící v ČR a část občanů ČR, kteří se přihlásili k národnosti slezské, a jimž dle přesvědčení zástupců menšiny také přináležejí veškerá menšinová práva, činí počet příslušníků polské národnosti asi 70 000 osob.

Aktivity

Aktivity příslušníků polské národnostní menšiny v České republice organizují především dvě občanská sdružení, [Kongres Poláků v České republice](#) a [Polský kulturně osvětový svaz v ČR](#) (PZKO) a dalších 28 občanských sdružení. Kromě bohaté spolkové činnosti vydává polská menšina periodika, a to obdeník Głos ludu, čtrnáctideník pro děti a mládež Nasza Gazetka, měsíčník Zwrot a do konce roku 2005 i měsíčník Kurier Praski.

Národnostní školství v oblasti Těšínského Slezska se týká škol s polským vyučovacím jazykem, které jsou součástí státního školství. Všechny tyto školy působí na území stávajících okresů Frýdek-Místek a Karviná. V základních školách s polským vyučovacím jazykem bylo ve školním roce 2003/2004 celkem 2097 žáků, na středních školách pak 708 žáků. V roce 2004/2005 pak to byli 2022 žáci v ZŠ a 702 žáci na SŠ.

Polská menšina rozvíjí velmi bohatou a rozmanitou kulturní činnost. Největší zásluhy v kulturní oblasti má PZKO. Zajímavá a potřebná je činnost loutkového divadla Bajka a Polské scény Těšínského divadla.

Obecnými prioritami polské menšiny jsou zachovat etnickou identitu a kulturní dědictví Poláků v ČR v nejširším slova smyslu (kultura, umění, tradice, osvěta, výchova mládeže, školství), vytvořit společnou reprezentaci vůči polským a českým úřadům a vytvořit ze Zaolží „kulturní most“ mezi Polskem a Českou republikou.

Organizace menšiny

Polskou národnostní menšinu reprezentuje Kongres Polaků v RC (Kongres Poláků v ČR), který sdružuje více než 20 organizací (Harcerstwo Polskie w Republice Czeskiej, Klub Polski v Praze, Koło Polskich Kombatantów, Macierz Szkolna, MK PZKO Karwina Nowe Miasto, Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych, Polskie Towarzystwo Medyczne, Polskie Towarzystwo Artystyczne „Ars Musica“, Polskie Towarzystwo Śpiewacze Collegium Canticorum, Polskie Towarzystwo Turystyczne „Beskid Śląski“, Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, Stowarzyszenie Emerytów Polskich, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, Stowarzyszenie Osób Učzających się i Pracujících za Granicą, Stowarzyszenie Rodzina Katyńska, Stowarzyszenie Szkoła Polonijna w Pradze, Towarzystwo Nauczycieli Polskich, Zrzeszenie Literatów Polskich, Zrzeszenie Śpiewaczo-Muzyczne Przyjaźń, Stowarzyszenie Przyjaciół Polskiej Książki). Jedná se o organizace a spolky velmi různorodé, činností i organizační strukturou a početností členské základny.

Největší organizací zůstává i nadále Polski Związek Kulturalno-Oświatowy v RC (PZKO - Polský kulturně osvětový svaz v ČR), která v současnosti čítá 16 000 členů sdružených v 93 místních skupinách v jednotlivých obcích na Těšínsku. Kongres Poláků v ČR vyvíjí přitom úsilí, aby jednotlivé organizace působily pod jeho zastřešením.

Spolupráce s Radou vlády

Polská národnostní menšina má v Radě dva zástupce. Aktivní spolupráce se týká zejména:

- vzdělávání v jazyce národnostní menšiny - školy s polským jazykem vyučovacím
- poskytování dotací na vydávání periodik
- oblasti dotační politiky Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vůči polským občanským sdružením

Zástupce polské menšiny je dále členem výboru Rady pro dotační politiku a výboru Rady pro spolupráci s orgány samosprávy, v poradním sboru pro otázky vzdělávání v jazycích národnostních menšin MŠMT a dotačních komisích MK. Na úrovni samosprávy pak je polská menšina zastoupena v Komisi hl. m. Prahy, výboru pro národnostní menšiny města Karviná, výboru pro národnostní menšiny Moravskoslezského kraje a 31 obcích bývalého okresu Karviná a Frýdek-Místek.

Nejvýznamnější organizace

Kongres Poláků v ČR - zastupuje polskou národnostní menšinu ve vztahu k majoritní společnosti, orgánům státní správy a samosprávy, sdělovacím prostředkům; koordinuje činnost polských spolků působících v ČR, jež se v něm sdružují. Kongres vydává periodikum „Głos Ludu“ a knihy polských autorů, působících v ČR. K dalším aktivitám patří pořádání diskusních setkání, besed s politiky, školení a seminářů pro dobrovolníky z řad členů občanských sdružení, která zastřešuje, a řady kulturních akcí. Zástupci Kongresu reprezentují polskou menšinu jak na úrovni obecních

samospráv, tak v Radě pro národnosti vlády ČR a poradním orgánu MŠMT pro záležitosti národnostního školství.

Polski Związek Kulturalno-Oświatowy (Polský kulturně-osvětový svaz - PZKO) je se svými asi 16 tisíci členy nejpočetnější polskou organizací sdruženou v Kongresu Poláků. PZKO bylo založeno v roce 1947. V průběhu let svaz vybudoval rozsáhlou organizační strukturu. Činnost vyvíjí jak místní skupiny, tak i Hlavní výbor PZKO, při kterém působí sekce historická, taneční, divadelní a literárně-umělecká. V rámci spolku působí desítky pěveckých, divadelních a tanečních souborů. Místní skupiny PZKO, kterých je celkem 87, organizují ročně stovky kulturně-osvětových akcí po celém území Těšínska. Nejpopulárnější akcí, pořádanou PZKO každoročně od roku 1946, je „Gorolski Świąto“ v Jablunkově, které je největší folklorní přehlídkou a zároveň kulturně-společenskou akcí polské národnostní menšiny. „Gorolski Świąto“ se již několik let koná v rámci spolupráce na česko-polském pomezí jako součást tzv. Týdne beskydské kultury. Jednou za dva roky se konají akce „Festiwal PZKO“, kterých se účastní tisíce osob. Na posledním festivalu dne 25. 5. 2002 v Karvině se předvedlo 8 folklorních souborů a 24 pěveckých sborů, působících v rámci spolku. PZKO také provozuje profesionální loutkové divadlo „Bajka“ a je vydavatelem měsíčníku „Zwrot“, „Kalendarza Śląskiego“ a dalších publikací. V rámci spolku působí desítky tanečních a divadelních skupin.